

ESPAIS VIRTUALS A LA FRONTERA DE LA MIRADA COLONIAL

La pantalla obre **un món d'infinit accés**. Des de la nostra presència virtual tot es torna mercaderia accessible. El preu per connectar-nos a aquesta cornucòpia digital és la creació d'una frontera entre els nostres cossos materials i els llocs d'extracció que, coberts per la lluentor de la virtualitat, desapareixen del pla material.

En el ciberespai, el nostre cos aprèn formulacions d'un territori configurat entorn de separacions: l'aquí i l'allà, el material i el virtual, el núvol i la mina, la mercaderia que arriba a la nostra porta i les xarxes logístiques camuflades que la traslladen. Aquesta configuració binària que construeix l'esfera virtual contemporània és hereva de la **mirada imperial colonial**, que Stefano Harney defineix com basada en una "demanda sociòpata d'accés"; accés absolut a tot, on tota l'existència apareix com a matèria passiva esperant ser capturada i transformada en "commodities", inserida en cadenes de moviment i creació de valor¹.

El primer cicle de vídeo de PLECS se centrava en els processos d'extracció darrere de les tecnologies digitals i les configuracions laborals i geopolítiques que donen forma al ciberespai. Aquest segon cicle parteix de **la mina com el revers invisible que sosté el digital**, tractant de visibilitzar el procés històric que justifica l'extractivisme i el procés de "llegibilitat" de l'espai que ha naturalitzat el permanent saqueig d'energia, matèries i cossos.

L'espai que habitem (digital i "away from the keyboard") respon a la naturalització de la lògica de la frontera, la seva construcció geogràfica i la seva naturalització com a part de la mirada, la separació d'allò invisible i visible. Els sis treballs d'aquest cicle donen forma a un paisatge marcat per la frontera (la frontera entre allò material i virtual, la frontera entre un sud i un nord, la frontera entre el lloc de l'extracció i el de l'acumulació, la frontera entre el desert i la metròpolis, entre l'existència i la desaparició...) resistint-se a assumir-ne les lògiques, tractant d'habitar llocs intermedis, els **intersticis carregats de potencialitat per generar altres espacialitats**.

Fent de pont amb el cicle anterior, **Ore**, el treball de **Claudia Larcher**, dibuixa un panorama on la terra apareix com una enorme entitat passiva esperant ser explotada i creant plecs que recargolen la comprensió cartesiana del món. La mina com a origen de la virtualitat, i els seus plecs com el gran problema del capitalisme logístic: la creació de superfícies infinites en un món finit.

Per començar un procés de saqueig, cal la construcció prèvia d'una sèrie de lògiques que separin cossos actius i passius, una lògica racial vinculada a la construcció de deserts. Els deserts apareixen a l'imaginari europeu de la modernitat com els llocs buits de vida, només ocupats per comunitats fora de la història occidental. L'investigador berber Brahim El Guabli parla de "saharanisme" per descriure el procés de creació i naturalització d'una imatge "universalitzadora dels deserts com a espais buits i sense vida, cosa que proporciona la justificació conceptual per dur a terme accions brutals, despietades i que posen en perill la vida de les persones als entorns desèrtics²". **Grammar of gates**, de **Miguel Fernández de Castro**, parteix dels manuals de castellà dels guàrdies de la frontera entre Mèxic i els Estats Units per analitzar els processos d'anul·lació de cossos i la lògica visual i racial que utilitza el desert com a frontera, una divisió entre territoris nacionals, però també entre cossos i pràctiques legals i il·legals.

La frontera com a dispositiu de control i construcció de la mirada és una de les claus de **Bab Sebta**, el treball de **Randa Maroufi** sobre la frontera entre el Marroc i Espanya a Ceuta. La recreació esquemàtica de la frontera li serveix per mostrar com es viu la seva quotidianitat, internalitzant processos de violència i desmuntant la idea de frontera com a línia o tanca. La frontera apareix com un espai que pot ser habitat, però que també ens habita, la frontera com una sèrie de pràctiques que interioritzem i reproduïm a la nostra vida quotidiana.

L'ús de la càmera en aquests treballs triba la distància entre la mirada vigilant, imperial i absoluta a vista d'ocell, on el dron és el seu màxim exponent (la càmera esvinculada del cos, un ull immaterial capaç de volar a qualsevol lloc), i la vista horitzontal, amb els peus a terra, propera a la terra i els processos d'excavació que succeeixen invisibles sota terra. Els processos extractius comporten processos de vetllament, on el discurs del progrés il·lumina temporalment un lloc per, un cop utilitzat, deixar-lo una altra vegada a les tenebres de la lògica capitalista. És el que documenta **Ali Tnani** a **Even the sun has rumors**, on la descripció d'un antic economat en una mina de Tunísia explotada per França en temps colonials ens parla de l'aparició d'un món de mercaderies i possibilitats que, un cop esgotada la explotació, queda com una ruïna d'un temps del qual només s'ha heretat la memòria d'una brillantor que separava la metròpoli del desert.

La mina abandonada o el terra que pot ser excavat però que encara no ha estat tocat és el revers de la mirada zenital que intenta capturar-ho tot. A prop del terra hi ha històries reprimides on es poden llegir les lògiques espacials i racials que organitzen els nostres moviments. A **Túnel de estrelles**, **Andrés García Vidal** recull la memòria de la població morisca expulsada d'Espanya el 1609 per rastrejar la lògica de la frontera. Imatges subterrànies i relats que fluctuen entre allò ocult i allò no escoltat fora dels llocs il·luminats per la torxa de la Història.

"Cada època té la seva materialitat, substàncies que condicionen la nostra manera de ser al món, de construir món". El començament de **Tierras raras**, de **María García Ruiz**, ens introdueix en un dels molts territoris que, sota lògiques imperials, es troba als marges del visible. La recerca de materials cada cop més escassos amplia les fronteres de la modernitat, creant plecs que ens apropen a llocs distants, alhora que els tornen inaccessibles. La desaparició de la terra, del terra i els ritus i símbols que ens ancoren a un lloc crea un món immaterial, però cada cop més reduït, constrenyit pels límits materials de la Terra. I com més es redueix, més activa es torna la frontera, generant **un embull d'incomptables punts cecs**.

Jose Iglesias García-Arenal